

Fra La Naturen Leve <https://lanaturenleve.no/>

Innspill til energikommisjonen om behovet for mer helhetlig fornybar energipolitikk og bedre hensyntagen til berørte lokalsamfunn

Vi viser til <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/energikommisjonen-inviterer-til-innspillsmote/id2908721/>

La Naturen Leve er en naturvernorganisasjon som ble stiftet i 2013 for å arbeide mot vindkraft. Sjøl om vindkraft er vårt hovedfokus ser vi som organisasjon betydningen av å se vindkraft som del av en mer helhetlig energipolitikk. Vi ga innspill verbalt under høringen 10. mai, og ønsker å følge opp med dette skriftlige innspillet til energikommisjonens arbeid.

Det kunne vært aktuelt å gi innspill til svært mange temaer, men vi har valgt å fokusere på to av disse her:

- a) Betydningen av en helhetlig forvaltning av fornybar energi, i tråd med intensjonen i energiloven
- b) Hvordan påvirker vindkraft de berørte lokalsamfunnene

En helhetlig energipolitikk

I dag er de økonomiske rammevilkårene for å produsere fornybar energi svært ulike. Kun de større vannkraftanleggene er underlagt hard offentlig beskatning, mens det gis store økonomiske tilskudd til produksjon av fornybar energi gjennom vindkraft. Det til tross for at vannkraft gir mulighet for langsiktig energilagring og -beredskap, mens vindkraft er «ferskvare» som må knyttes direkte til nett. I tillegg er vindressursene uforutsigbare. Vindkraftprosjekter har dessuten en tidsbegrensning og vi har ingen garanti for en tilfredsstillende opprydding ved anleggenes opphør. En viktig intensjon med energiloven fra 1991 var at ulike former for produksjon av fornybar energi skulle likestilles samfunnsøkonomisk, til nytte for forbrukerne i husholdningene og næringslivet. Gjennom beskatnings- og subsidieringspolitikken som er ført, er disse forutsetningene fra forarbeidet til energiloven brutt.

En viktig intensjon med energiloven fra 1991 var at ulike former for produksjon av fornybar energi skulle ivareta samfunnsmessige hensyn basert på god norsk samfunnsøkonomi og gi minst mulig naturkonsekvenser for det norske samfunnet. Lovens formål skal ivareta en balansert nytte for forbrukerne i husholdningene og næringslivet og norske naturforhold. Gjennom beskatnings- og subsidieringspolitikken som er ført er forutsetningene fra forarbeidet til energiloven brutt. Energiloven forutsetter markedsløsning som skal danne grunnlag for tilstrekkelig og stabil samfunnsøkonomisk gunstig tilgang på strøm til norske kunder. Subsidiering av kraft som dekker andre lands strømbehov skal derfor ikke belaste norske kunders strømkonomi og norsk natur. Kombinert med manglende forvaltning av vannkraftens magasiner og utbygging av økt netto eksportkapasitet til andre land har dette påført både norske strømkunder og norsk natur store ulemper.

Gjennom «Samla plan for vassdrag» som ble iverksatt fra 1982, fikk landet en helt ny måte å tenke vassdragsforvaltning på. Ulike samfunnsøkonomiske og miljømessige gevinster og kostnader ble sammenstilt i regionale og nasjonale matriser som medførte at de samfunnsøkonomisk beste og miljømessig minst belastende prosjektene ble fremmet til konsesjonsbehandling. Prosjekter i den andre enden av skalaen, kostbare og sterkt miljøbelastende, ble sjaltet ut eller fremmet for vern. Dette geniale grepet førte til en sterk nedgang i konfliktnivået i norsk vassdragsforvaltning.

La Naturen leve mener det er viktig å lære av tankesettet bak «Samla plan» på tvers av alle former for produksjon av fornybar energi, og samtidig inkludere de store gevinstene som kan hentes gjennom energieffektivisering og oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg. Dette vil gagne både samfunnsøkonomien og redusere det sterke konfliktnivået som i dag preger denne arenaen.

Hvordan påvirkes lokalsamfunn av vindkraft?

I debatten om vindkraft har det vært altfor lite fokus på hvordan de berørte lokalsamfunnene påvirkes. Vi har gjennom vårt vindkraftengasjement hatt kontakt med mange lokalsamfunn berørt av vindkraft og sett hvordan en rekke tidligere velfungerende lokalsamfunn har blitt sterkt splittet av motstridende interesser og blitt mindre attraktive å bo i.

- a) **Vindkraft og helse.** Basert på kunnskap fra utlandet, og etter hvert erfart her i landet har dessverre helseeffekter av vindkraft vært kraftig undervurdert og lite vektlagt ved konsesjonsbehandlingen. At visuell støy, hørbar støy og infralyd fra vindkraftverk kan påvirke helsen negativt er etter hvert godt kjent, både i Norge og i andre land. Eksisterende forskning på området tyder på at det kan være sammenhenger mellom infralyd og hjerterytmeforstyrrelser. Som en konsekvens av dette, er vindkraftanlegg ofte merket med fareskilt for pacemaker-brukere. Både hørbar støy og infralyd kan forstyrre søvnen, noe som medfører økt risiko for en rekke lidelser. Det å se hvordan natur, ville dyr og fugler skades og fortreges, kan være en stor belastning for mange. Personer som tidligere kunne gå på tur i nærmiljøet, rapporterer nå at de må sette seg i bilen og kjøre vekk for å få rekreasjon. Resultatet blir mer stillesitting, mindre helsegevinst og mindre miljøgevinst. Naboer til vindkraftverk opplever også stress som følge av økonomisk tap.
- b) **Verdiforringelse av livskvalitet, eiendom og virksomhet.** Mens grunneiere som får anlegg på sine eiendommer får godtgjort i henhold til hemmeligholdte avtaler, er det svært mange andre i de berørte lokalsamfunnene som uten noen form for kompensasjon får redusert verdien av sin livskvalitet, sine boliger, hytter og næringsvirksomhet. Tap av verdifulle natur- og friluftsområder der vindkraft blir etablert, gir vesentlig redusert mulighet for å utøve friluftsliv. Jakt, fiske og turliv vinter og sommer er av Norges sterkeste kulturtradisjoner.
- c) **Endret virkelighetsoppfatning.** I en tidlig fase hersket lokalt en positiv stemning til landbasert vindkraft. Dette snudde til «blåmandag» når erfaringene kom og endret virkelighetsoppfatningen. MTA-planene kom lenge etter konsesjon var gitt med langt høyere dimensjoner på turbiner enn forespeilet under konsesjonsbehandling. Stemningen i mange lokalsamfunn er seinere snudd totalt rundt. Er det derfor demokratisk å la et kommunestyreflertall overkjøre et mindretall en gang?

d) **Attraktive lokalsamfunn å flytte til**

Fraflytting fra bygdene er ikke så dominerende som det var tidligere. Lokalsamfunn opplever en tiltagende «forgubbing». Demografiutvalget pekte på at en omvendt flyttestrøm fra byene til distriktene nå er livsviktig for at mange distriktskommuner skal overleve. Lett adkomst til skole- og barnehage sammen med velferdstilbud er ofte en forutsetning for de som vil flytte. Men dette vil som regel dekkes like bra eller bedre i byene. Flere undersøkelser viser at intakt natur sammen med bygdesamfunn med sterkt samhold og høy livskvalitet skårer høyt på en preferanseliste for de som vil flytte ut fra byene. Da vil natur vansiret av vindturbiner og et sosialt miljø preget av vindkraft- konflikter være lite attraktive.

Lokalsamfunn i distriktene våre har hatt en stor styrke i sitt tradisjonelle sterke samhold og tette nettverk. Vindkraft har i stor grad virket ødeleggende på disse viktige forholdene i mange lokalsamfunn. Det er viktig at Energikommisjonen tar med seg denne erkjennelsen i sitt arbeid.

På vegne av La Naturen Leve <https://lanaturenleve.no/>

Marino J. Ask
styreleder
m-jas@online.no
& mobil 90 08 95 70

Tor Punsvik
styremedlem
torpunsvik@gmail.com
& mobil 90 61 94 71